

รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอธิปไตย 3
Model for Building Good Citizenship Awareness in Students
with the Principle of Sovereignty 3

อดิศักดิ์ ทุมอนันต์
ประพิศ โบราณมูล
พระครูสุวรรณธรรมาจารย์
พระมหาอำนาจ มหาวิโร
อิศเรศ จินณฤทธิ์
ณัฐวุฒิ โมฆรัตน์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Adisak Tumanan
Prapit Boranmoon
Phrakrusuwanthammachan
Phra Maha Amnuay Mahaviro
Issares Jinnarith
Nattawut Mokkarut
Mahamakut Buddhist University Roi-Et Campus
Corresponding Author; E-mail: prapit.bo@mbu.ac.th

รับบทความ: 7 มีนาคม 2569; แก้ไขบทความ 17 เมษายน 2569; ตอรับบทความ: 22 เมษายน 2569

Received: March 7, 2026; Revised: April 17, 2026; Accepted: April 22, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนตามหลักอธิปไตย 3 และ 2) เพื่อสังเคราะห์รูปแบบเชิงแนวคิดการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนตามหลักอธิปไตย 3 การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น(Multi-Stage Sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 66 คน จากตารางของเครจซีและมอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W.Morgan) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอธิปไตย 3 โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่ รองลงมา ด้านที่ 2 ด้านโลกาธิปไตย คือ การถือความนิยมของหมู่ชนเป็นใหญ่ และน้อยสุด ด้านที่ 1 ด้านอัตตาธิปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่ แยกเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านอัตตาธิปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่ 2 ด้านโลกาธิปไตย คือ การถือความนิยมของหมู่ชนเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านที่ 3 ด้านธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบ; จิตสำนึก; พลเมืองที่ดี; นักเรียน; อธิปไตย 3

Abstract

This research aims to 1) study the level of good citizenship awareness among students based on the Three Principles of Sovereignty and 2) synthesize a conceptual model for cultivating good citizenship awareness among students based on the Three Principles of Sovereignty. This research employed a quantitative research methodology. The sample consisted of 66 lower secondary school students from schools under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2. The researcher used multi-stage sampling to obtain a sample size of 66 students, based on the Krejcie and Morgan table (R.V. Krejcie & D.W. Morgan). Data was collected using questionnaires. Statistical analysis included percentages, means, and standard deviations.

The research results found that: The model for developing good citizenship awareness among students using the three aspects of sovereignty, overall, is at a high level. Considering each aspect individually, they can be ranked from highest to lowest average value as follows: Aspect 3, Dharmacracy (prioritizing righteousness, goodness, and reason), followed by Aspect 2, Globalism (prioritizing the popularity of the masses), and least likely, Aspect 1, Autocracy (prioritizing oneself). Broken down by aspect, Aspect 1, Autocracy (prioritizing oneself), is at a high level overall; Aspect 2, Globalism (prioritizing the popularity of the masses), is at a high level overall; and Aspect 3, Dharmacracy (prioritizing righteousness, goodness, and reason), is at a high level overall.

Keywords: Model; Good citizenship; Awareness; Students; Threefold Sovereignty Principles

บทนำ

ความเป็นพลเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ ไม่ใช่เพียงแต่มีรัฐธรรมนูญที่ดีเท่านั้น แต่ประชาชนจะต้องเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยด้วย ซึ่งวรากรณ์ สามโกเศศ (2554) กล่าวว่า สมาชิกของสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพกติกาในนานาประเทศ อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมันจัดให้มีการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองขึ้นมาและประสบความสำเร็จในการสร้างพลเมือง จนเป็นตัวอย่างให้กับประเทศต่าง ๆ สำหรับสถาบันการศึกษา เป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความคิด ความประพฤติ รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่พลเมืองของประเทศชาติซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญ ต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแนวทางและรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในด้านการวิชาการ และรวมทั้งการเสริมสร้างทักษะในด้านการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้มีความสามารถในการปรับตัวที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2551 : 6) สำหรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้นกล่าวได้ว่าเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานในการที่จะกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติได้ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นพลเมืองของประเทศชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลที่สุดทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองที่ดี (กระทรวงศึกษาธิการ,

2553 : 7, สุรศักดิ์ โจถาวร, 2555 : 23) นำไปสู่การมีสมรรถนะสำคัญ 5 อย่างและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อีกด้วยต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาโดยผ่านการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ ด้วย(กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 3)

ความเป็นพลเมืองที่ดีมีความรับผิดชอบ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักและแสดงออกเชิงประจักษ์อย่างมีความรับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองที่สำคัญประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ความเป็นพลเมืองด้านสังคม คือ การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 2) ความเป็นพลเมืองด้านเศรษฐกิจ คือ การประหยัดและอดออมในครอบครัว การซื้อสัตย์สุจริตต่ออาชีพที่ทำ 3) ความเป็นพลเมืองด้านการเมืองการปกครอง คือ การเคารพกฎหมาย การยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกคน และ 4) ความเป็นพลเมืองด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร คือ การเฝ้าระวังข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองในขอบข่ายทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม นอกจากนี้ผู้ปกครองยังเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นพลเมือง โดยเฉพาะปัจจัยด้านระดับ การศึกษา และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสาสมัคร กล่าวคือ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูง จะมีความรู้ทางการเมืองและพลเมืองสูง และผู้ปกครองจะส่งผ่านความรู้ดังกล่าวมายังบุตรได้ นอกจากนี้ผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสาสมัครของชุมชนจะมีส่วนผลักดันให้บุตรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวได้ และมีส่วนในการปลูกฝังความรู้สึกความเป็นพลเมืองให้แก่บุตรตั้งแต่วัยเยาว์ได้อีกด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น ความเป็นพลเมืองที่ดีสำหรับนักเรียนเยาวชนนั้น สามารถช่วยให้นักเรียนเยาวชนมีความรับผิดชอบต่อสังคมได้มากยิ่งขึ้น มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอภิปไตย 3 เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสม และเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนตามหลักอภิปไตย 3
2. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบเชิงแนวคิดการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนตามหลักอภิปไตย 3

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของคำว่ารูปแบบ

คัมภีร์ สุดแท้ (2553 : 9) กล่าวว่า รูปแบบ คือ สิ่งที่ถูกสร้างหรือพัฒนาขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญ ๆ นั้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป ซึ่งฉันทนา จันทรบรรจง (2541 : 178-179) ได้กล่าวว่ารูปแบบเป็นแบบจำลองที่เป็นตัวแทนหรือแผนแบบของระบบสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับการพัฒนาหรือจัดสร้างขึ้นให้มีขนาดย่อส่วนจากของจริง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงลักษณะรายละเอียดแสดงความคิดหลักการหรือการทำงานของส่วนต่าง ๆ ปัญหา ทองนิล (2553 : 9) ได้กล่าวว่า รูปแบบ คือ โครงสร้างที่เกิดจากทฤษฎี ประสบการณ์ การคาดการณ์ ที่นำเสนอในรูปของข้อความหรือแผนผัง เยาวดี วิบูลย์ศรี (2536 : 25) กล่าวว่า รูปแบบ คือ วิธีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการของคนที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏในลักษณะของการสื่อสารในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ณัฐศักดิ์ จันทรผล (2552 : 125) กล่าวว่า รูปแบบ คือ โครงสร้างของชุดโปรแกรม แบบจำลองหรือตัว

แบบที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อการลดทอนเวลาพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างในสิ่งที่จะต้องนำมาศึกษาปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

ทิตินา แชมมณี (2551 : 1) กล่าวว่า รูปแบบเป็นแบบจำลองในลักษณะเลียนแบบหรือเป็นตัวแบบที่ใช้เป็นแบบอย่างเป็นแผนผังหรือแบบแผนของการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อเนื่องด้วยความสัมพันธ์เชิงระบบที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายพฤติกรรมของลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็นจริงอย่างหนึ่ง เพื่อใช้ในการหาความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษามาของผู้สร้างเองเพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ โดยใช้สื่อที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายและกระชับถูกต้องและเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์จริงได้เพื่อช่วยให้ตนเองและคนอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึก

พจนานุกรมไทย-ไทย ราชบัณฑิตยสถาน (อ้างในกัญญาพัชร เกตุแก้ว, 2565 : 16) ให้ความหมายจิตสำนึก ไว้ว่าเป็นภาวะที่จิตตื่นและรู้ตัวสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้า จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยกาย รวมทั้งภานู วังโส (2549 : 56) ยังได้กล่าวว่า จิตสำนึก คือ ส่วนที่เป็นความรู้ในอารมณ์ที่เกิดขึ้น 6 ทาง ประกอบด้วยทางตา ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และทางจิต ซึ่งแต่ละอย่างแสดงความแตกต่างของ การรับรู้ เข้าใจความแตกต่างของการรับรู้ เข้าใจความตามที่เป็นจริง ความจริงของชีวิตก็จะปรากฏ การเข้าใจชีวิตอย่างอง แท้ก็เกิดขึ้น

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2549) (อ้างใน ภัทรศรี อินทร์ขาว และจิตติคุณ นิยมสิริ, 2564 : 7) นิยามคำว่า จิตสำนึก หมายถึง ความคิด ความรู้สึกที่อยู่ส่วน ลึกของบุคคล ติดตัวติดใจอยู่ตลอดเวลา คงทน และไม่เปลี่ยน โดยง่าย เกี่ยวข้องกับการรู้สำนึกถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะ การให้ความสำคัญกับส่วนรวมหรือสิ่งสาธารณะซึ่งในสังคม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่ดี

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557) ระบุว่าหน้าที่และความเป็นพลเมือง ได้แก่ ภารกิจที่บุคคลได้รับการปลูกฝัง สร้างจิตสำนึกให้มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลธรรมคุณธรรมไม่ว่าจะเป็นทางด้านศาสนา ด้านกฎหมาย ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านวัฒนธรรมของชาติ หรือด้านจิตสำนึกที่ถูกต้อง เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของประเทศชาติและเป็นการสร้างคุณค่าให้กับตนเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมสามารถรับผิดชอบตนเองได้ ตลอดจนบุคคลนั้นจะต้องมีการเสียสละ ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ความสามารถของตนเองเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วย

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2555) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองมีบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกทางสังคมที่มีต่อรัฐ และวิชัย ต้นศิริ (2557) ให้ความหมายของความเป็นพลเมืองไว้ 2 ลักษณะ คือ ความเป็น พลเมืองในความหมายเก่าหมายถึงความเป็นผู้รับ ส่วนความเป็นพลเมืองในความหมายใหม่ พลเมือง มีส่วนเป็นผู้กระทำ มีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบ

ทิพย์พาพร ดันติสุนทร (2557) กล่าวว่า ความเป็นพลเมือง หมายถึง คนที่มีความสามารถ ในการแสดงความรับผิดชอบทั้งต่อตัวเองและส่วนรวม และภัสกร เลาสวัสดิกุล (2557) กล่าวว่า ความเป็นพลเมือง หมายถึง สมาชิกที่มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม เศรษฐกิจและหน้าที่ของตน เห็นต่อประโยชน์ส่วนรวมมีจิตสาธารณะ

ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล (2559) กล่าวถึงการเป็นพลเมือง คือ การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมมีอิสรภาพ ที่ควบคู่กับความรับผิดชอบ การมีสิทธิเสรีภาพควบคู่กับบทบาทและหน้าที่ รวมทั้งการมีความสามารถในการ ยอมรับความแตกต่างและเคารพกติกาการอยู่ร่วมกันในสังคม

ความสำคัญของความเป็นพลเมืองที่ดี

ทสมล ชนาดิศัย (2557) กล่าวถึง ความสำคัญของความเป็นพลเมือง ไว้ว่า 1) ด้านการเมืองการ ปกครอง เพราะพลเมืองดีจะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ ตามที่กฎหมายและรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ 2) ด้านสังคม เพราะพลเมืองดีจะไม่ก่อความวุ่นวายหรือสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น เพื่อรักษาความเป็นระเบียบ เรียบร้อยและสงบสุขแก่สังคม และ 3) ด้านเศรษฐกิจ เพราะพลเมืองดีจะประกอบอาชีพสุจริต และใช้ชีวิตตาม หลักเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานเลขาธิการผู้แทนราษฎร (2555) กล่าวถึง ความสำคัญของความเป็นพลเมืองดี ดังนี้ 1) ทำให้ สังคมและประเทศชาติมีการพัฒนาไปอย่างมั่นคง ในการที่จะส่งผลให้การทำงานและผลงานนั้นมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น 2) ทำให้เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้บรรลุ เป้าหมาย 3) ทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบ เรียบร้อย เนื่องจากการที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตามระเบียบของ สังคม 4) ทำให้สังคมมีความเป็นธรรม เพราะว่าสมาชิกทุกคนได้มีสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ มีความเท่าเทียมกัน ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงทำให้สมาชิกทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม และ 5) ทำให้สมาชิกในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจต่อกันและกัน โดยยึดหลักศีลธรรมเป็นพื้นฐานที่ดี ในการปฏิบัติต่อกันตามวิถีระบอบประชาธิปไตย

การจัดการศึกษาเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดี

ภัสสร เลาสวัสดิกุล (2557) กล่าวถึงการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง คือ การจัดการเรียนรู้ที่ ทำให้ผู้เรียนมีความสุข ตระหนักและมั่นใจในความเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย หรือมีพฤติกรรมที่แสดงถึงวิถี ประชาธิปไตย และสตีเฟน ธนานิธิโชติ (2557) กล่าวถึง การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองว่าเป็นการ จัดการศึกษาโลกของความเป็นจริงในสังคมภายนอกโรงเรียน เชื่อมโยงเข้ามาสู่บทเรียนเกิดเป็นการจัดการ เรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เกิดความคิดวิเคราะห์

ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล (2559) สรุปหลักการพื้นฐานของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็น พลเมือง ดังนี้ 1) ผู้ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมือง โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการ ผู้เรียน จึงถือได้ว่าเป็น ศูนย์กลางการเรียนการสอน 2) การเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นแนว ระนาบ ไม่ใช่แนวดิ่ง ผู้สอนต้องคำนึงถึงความเสมอภาคของผู้เรียน 3) การพัฒนาตนเองให้มีความเป็นพลเมือง นั้นไม่ได้เกิดจากการบรรยายแต่เกิดจากการ ปฏิบัติ 4) การเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองจะต้อง ติดตามการประเมินผลการพัฒนา ตนเอง โดยให้มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสรุปบทเรียน เพื่อให้มี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ

วิชัย ต้นศิริ และคณะ (2557) กล่าวถึงรูปแบบการศึกษาพลเมืองว่ามีแนวทางการให้การศึกษาพลเมือง ผ่าน 3 สถาบัน ดังนี้ 1) สถาบันครอบครัว เป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญโดยตรงที่จะช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนา ตัวตน บุคลิกภาพ ทักษะ ทศนคติ ความนึกคิด พฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเติบโตไปเป็นพลเมืองที่ดีตาม กรอบ จริยธรรมทางสังคม 2) สถาบันการศึกษา เป็นกลไกสำคัญของรัฐในการปลูกฝัง สร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้ เกิดความเป็นพลเมืองแก่เด็ก เยาวชน โดยเฉพาะโรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาแหล่งแรกที่รัฐใช้เป็น เครื่องมือ และกลไกในการบ่มเพาะ ปลูกฝังความเป็นพลเมือง ความมีระเบียบวินัยทางสังคม การเคารพเชื่อฟังครู

สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน ส่งผลให้คนในสังคมเกิดสำนึกความเป็นพลเมืองมากขึ้น และ 3) สถาบันอื่นในสังคม สถาบันอื่นในสังคมมีส่วนเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชนและสถาบันการเมือง

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหลักอริปไตย 3

คำว่า อริปไตย ตามความในอริปไตยยสูตรนั้น บุคคลบางคนเมื่อประพฤติดุริธรรมสมควรแก่ธรรมก็เพราะเห็นประจักษ์ว่าทุกคนที่มีพื้นฐานเดียวกัน คือ ถูกชาติชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสะ ครอบงำ จึงเริ่มปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม โดยปรารถนาเป็นใหญ่ ดังนี้ชื่อว่า ยึดหลักอัตตาริปไตย บุคคลบางคนเริ่มปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมก็ตั้งสติปฏิบัติชอบตามครองธรรมไม่ปฏิบัติตนผิดศีลผิดธรรม เพราะเกรงว่าสังคมจะติเตียนโลกจะโพชนา เช่นนี้ชื่อว่ายึดหลักโลกาธิปไตย และบุคคลบางคนเมื่อปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมก็เพราะเล็งเห็นว่าธรรมะของพระพุทธองค์มีค่า เป็นอริยทรัพย์ที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว เป็นแนวทางที่ถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เป็นแนวทางที่นำไปสู่การพ้นทุกข์ จึงปฏิบัติด้วยความเพียรที่ไม่ย่อหย่อน เช่นนี้ชื่อว่ายึดหลักธรรมธิปไตย

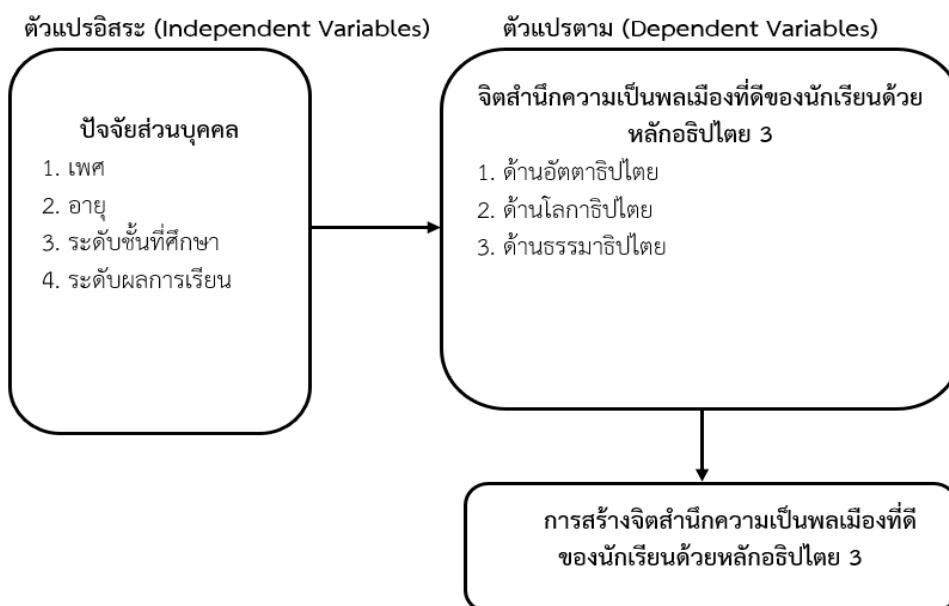
นอกจากนี้แล้ว หลักอริปไตยยังสามารถประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาสำหรับอบรม สั่งสอนนักเรียน นักศึกษาได้ด้วย สำหรับหลักอริปไตย หรือความเป็นใหญ่นั้นสามารถแบ่งได้เป็น 3 ชนิด คือ

1. หลักอัตตาริปไตย คือ การถือเอาตนเป็นใหญ่ฝ่ายเดียว หมายถึงการชอบทำอะไรตามใจตัวเองการถือเอาอารมณ์ตนเป็นใหญ่หรือพวกใช้อารมณ์เป็นใหญ่ ดังนั้นคำว่า อัตตาริปไตย จึงอาจเป็นได้ทั้งในด้านดีและไม่ดี ขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางด้านจิตใจและภูมิธรรมของแต่ละคน

2. หลักโลกาธิปไตย คือ การเอาโลกเป็นใหญ่ที่ถือเอาความนิยมของสังคมเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงว่าการกระทำเช่นนั้นจะดีงามหรือเหมาะสมหรือไม่ คำว่า โลกาธิปไตยนั้นรวมไปถึง ประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบอบการเมืองการปกครองด้วย การถือความเห็นของประชาชนส่วนใหญ่เป็นหลัก ดังนั้นกล่าวได้ว่าการปกครองแบบถือคนส่วนมากเป็นหลัก หรือ โลกาธิปไตย นั้นไม่จำเป็นต้องดีเสมอไป แต่ถ้าหากคนส่วนใหญ่ในสังคมเป็นคนดี การที่เราทำตามอย่างคนดีเหล่านั้น อย่างนี้แล้วก็เป็ผลดีเหมือนกัน แต่ก็มีข้อเสียก็ตรงที่ว่า การถือโลกเป็นใหญ่อย่างนี้แล้วผู้เป็นใหญ่มักไม่เป็นตัวของตัวเองเท่าที่ควร คอยแต่จะฟังความคิดเห็นของประชาชนในสังคมส่วนใหญ่ก่อนทุกครั้ง ทำให้การปฏิบัติงานเกิดความล่าช้าและอาจส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม

3. หลักธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรมะเป็นใหญ่ในการปฏิบัติ การกระทำอะไรที่ท่าลงไปแล้วย่อมมีผลสะท้อนออกมา 2 รูปแบบ คือ จากพวกที่เห็นด้วยก็จะบอกว่าดี และพวกที่ไม่เห็นด้วยก็ต้องบอกว่าไม่ดีเช่นกัน เมื่อเราเข้าใจความหมายของคำว่า ความดี ความชั่ว แล้วเราก็จะได้เลือกปฏิบัติได้ถูกต้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. **ประชากรที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 80 คน

2. **เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง** กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยขั้นตอนที่หนึ่ง สุ่มโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 93 แห่ง ขั้นตอนที่สอง สุ่มห้องเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนที่เลือก และขั้นตอนสุดท้าย สุ่มนักเรียนรายบุคคลจากรายชื่อห้องเรียนที่กำหนดให้ครบตามขนาดกลุ่มตัวอย่าง 66 คน โดยยึดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ R.V. Krejcie และ D.W.Morgan

3. **ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย** 1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมจากข้อมูลภาคสนามโดยการใช้แบบสอบถาม โดยไม่ได้คัดเลือกหรือหยิบยืมมาจากข้อมูลที่บุคคลหรือหน่วยงานอื่นได้จัดเก็บรวบรวมไว้ก่อน 2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมจากการศึกษาค้นคว้า จากตำรา งานวิจัย นวโกวิท ข้อมูลสถิติ โดยได้ศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดของหน่วยงานราชการและเอกชนต่าง ๆ รวมทั้งจากอินเทอร์เน็ตด้วย เป็นต้น

4. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ตอนที่ 2 แบบวัดจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีตามหลักอริปไตย 3 จำนวน 15 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ โดยใช้มาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ “น้อยที่สุด” ถึง “มากที่สุด”

5. **การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ** ดำเนินการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้ 1) กำหนดประเด็นตามวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม 2) ร่างแบบสอบถาม โดยประยุกต์และเก็บความหมาย รายละเอียดจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่มีข้อความเกี่ยวข้อง

กับตัวแปรมาเขียนข้อคำถามขึ้น และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงต่อไป 3) แก่ไขตามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเสนอแนะ และนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามเนื้อหาและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขความเที่ยงตรงทั้งด้านโครงสร้างเนื้อหา และสำนวนภาษา จำนวน 3 ท่าน คิดเป็นค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67–1.00 4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องอีกครั้ง 5) จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .87 และ 6) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิจัยครั้งนี้มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ไว้ดังนี้ 1) สำรวจจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อรู้จำนวนที่แน่ชัด 2) นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลเสนอผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นพื้นที่ในการวิจัย 3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคณะผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม พร้อมนำกลับคืนมาทั้งหมด และ 4) ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุดและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

7. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้ 1) นำแบบสอบถามตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุดและนำมาจัดระเบียบข้อมูลแล้วดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ด้วยค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3 ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3 โดยใช้ความถี่ (Frequency) และ 3) นำเสนอผลการวิจัยในลักษณะการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

8. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ปรากฏผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3 โดยรวมทั้ง 3 ด้าน

ด้านที่	รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี ของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านอัตตาธิปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่	3.79	0.07	มาก
2	ด้านโลกาธิปไตย คือ การถือความนิยมของหมู่ชน เป็นใหญ่	3.96	0.12	มาก

ด้านที่	รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี ของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3	ด้านธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่	4.12	0.06	มาก
รวม		3.96	0.03	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3 โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.96, S.D. = 0.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.06) รองลงมา ด้านที่ 2 ด้านโลกาธิปไตย คือ การถือความนิยมของหมู่ชนเป็นใหญ่ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.96, S.D. = 0.12) และน้อยสุด ด้านที่ 1 ด้านอัตตาธิปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.79, S.D. = 0.07)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3 ด้านที่ 1 ด้านอัตตาธิปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่

ข้อ	ด้านอัตตาธิปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม	3.64	0.74	มาก
2	ข้าพเจ้าเห็นคุณค่าและมั่นใจในตนเอง	3.58	0.88	มาก
3	ข้าพเจ้ามีความรู้ต่อหน้าที่และความรับผิดชอบต่อ ตนเองเสมอ	3.94	0.75	มาก
4	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิ ของบุคคล	3.80	0.96	มาก
5	ข้าพเจ้าปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่พลเมืองที่ดี ของชาติ	3.98	0.80	มาก
รวม		3.79	0.07	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การวิเคราะห์รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3 ด้านที่ 1 ด้านอัตตาธิปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.79, S.D. = 0.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 5 ข้าพเจ้าปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่พลเมืองที่ดีของชาติ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 0.80) รองลงมา ข้อที่ 3 ข้าพเจ้ามีความรู้ต่อหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองเสมอ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.94, S.D. = 0.75) และน้อยสุด ข้อที่ 2 ข้าพเจ้าเห็นคุณค่าและมั่นใจในตนเอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.58, S.D. = 0.88)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์รูปแบบการสร้างความพึงพอใจของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3 ด้านที่ 2 ด้านโลกาธิปไตย คือ การถือความนิยมของหมู่ชนเป็นใหญ่

ข้อ	ด้านโลกาธิปไตย คือ การถือความนิยมของหมู่ชนเป็นใหญ่	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ข้าพเจ้าได้มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน	3.55	0.65	มาก
2	ข้าพเจ้ายินตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ และอธิบายความหมายของเพลงชาติได้ถูกต้อง	4.20	0.87	มาก
3	ข้าพเจ้าเข้าร่วม ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองตอง ที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และสังคม	3.85	1.01	มาก
4	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองตอง และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและสังคม	4.02	0.82	มาก
5	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ตรงต่อเวลาในการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันและรับผิดชอบต่อส่วนรวม	4.10	0.79	มาก
รวม		3.96	0.12	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การวิเคราะห์รูปแบบการสร้างความพึงพอใจของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3 ด้านที่ 2 ด้านโลกาธิปไตย คือ การถือความนิยมของหมู่ชนเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.96, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ข้อที่ 2 ข้าพเจ้ายินตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ และอธิบายความหมายของเพลงชาติได้ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.87) รองลงมา ข้อที่ 5 ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ตรงต่อเวลาในการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันและรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.10, S.D. = 0.79) และน้อยสุด ข้อที่ 1 ข้าพเจ้าได้มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.65)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3 ด้านที่ 3 ด้านธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่

ข้อ	ด้านธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ข้าพเจ้าเคารพ กฎ กติกา และระเบียบในการอยู่ร่วมกันในสังคม	4.25	0.74	มากที่สุด
2	ข้าพเจ้ายอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้นเรียนในระหว่างการทำงานกลุ่ม	4.16	0.72	มาก
3	ข้าพเจ้ามีจิตสาธารณะโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว	4.02	0.82	มาก
4	ข้าพเจ้าเข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	4.11	0.82	มาก
5	ข้าพเจ้าเห็นคุณค่าในการปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองที่ดีตามวิถีประชาธิปไตย	4.07	0.80	มาก
รวม		4.12	0.06	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า การวิเคราะห์รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3 ด้านที่ 3 ด้านธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 1 ข้าพเจ้าเคารพ กฎ กติกา และระเบียบในการอยู่ร่วมกันในสังคม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.74) รองลงมา ข้อที่ 2 ข้าพเจ้ายอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้นเรียนในระหว่างการทำงานกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.72) และน้อยสุด ข้อที่ 3 ข้าพเจ้ามีจิตสาธารณะโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.82)

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3 โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่ รองลงมา ด้านที่ 2 ด้านโลกาธิปไตย คือ การถือความนิยมของหมู่ชนเป็นใหญ่ และน้อยสุด ด้านที่ 1 ด้านอัตตาธิปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่ แยกเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านอัตตาธิปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 5 ข้าพเจ้าปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่

พลเมืองที่ดีของชาติ รองลงมา ข้อที่ 3 ข้าพเจ้ามีความรู้ต่อหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองเสมอ และน้อยสุด ข้อที่ 2 ข้าพเจ้าเห็นคุณค่าและมั่นใจในตนเอง ด้านที่ 2 ด้านโลกาภิวัตน์ คือ การถือความนิยมของหมู่ชนเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 2 ข้าพเจ้ายึดตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ และอธิบายความหมายของเพลงชาติได้ถูกต้อง รองลงมา ข้อที่ 5 ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ตรงต่อเวลาในการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันและรับผิดชอบต่อส่วนรวม และน้อยสุด ข้อที่ 1 ข้าพเจ้าได้มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน และด้านที่ 3 ด้านธรรมาภิบาล คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 1 ข้าพเจ้าเคารพ กฎ กติกา และระเบียบในการอยู่ร่วมกันในสังคม รองลงมา ข้อที่ 2 ข้าพเจ้ายอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้นเรียนในระหว่างการทำงานกลุ่ม และน้อยสุด ข้อที่ 3 ข้าพเจ้ามีจิตสาธารณะโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

อภิปรายผล

รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอติปไตย 3 โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ได้รับการอบรม สั่งสอนทั้งจากพ่อแม่ผู้ปกครอง และครูผู้สอนให้เป็นเด็กที่ดีมีเหตุผล ยึดถือสังคมส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยพร้อมทั้งมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องเป็นหลักปฏิบัติตนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย ตันศิริ และคณะ (2557) ที่ได้กล่าวถึงรูปแบบการศึกษาพลเมืองว่ามีแนวทางการให้การศึกษาพลเมืองผ่าน 3 สถาบัน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันอื่นในครอบครัว

นอกจากนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและนำมาอภิปรายผลดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านอัตตาธิปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้มีการปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่พลเมืองที่ดีของชาติ มีความรู้ต่อหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะ 4 ประการของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ไว้ดังนี้ 1) พลเมืองที่แข่งขัน ทั้งทางตรง และทางอ้อม 2) พลเมืองเป็นผู้ที่มีความรู้และมีข้อมูลเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3) พลเมืองที่มีทักษะพื้นฐานประชาธิปไตย ประกอบด้วย การคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ การทำงานเป็นหมู่คณะ การใช้กระบวนการประชาธิปไตย และ 4) พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีความเชื่อมั่นในพหุนิยม ความเป็นหนึ่ง ท่ามกลางความหลากหลาย การใช้สันติวิธีในการแก้ไขความขัดแย้งเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และผลการวิจัยของอัญชลี ถิระสา (2562) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะการรู้ด้านการเป็นพลเมืองดีของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบได้จำนวนองค์ประกอบ 6 ด้าน ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การรับผิดชอบต่อตนเอง การเคารพกฎหมาย กติกาของสังคม การมีส่วนร่วมทางการเมือง การเคารพ สิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และการประพฤติปฏิบัติตน และ 2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบแต่ละด้าน พบว่า โมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบ 29 ตัวแปร พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01 โดยจัดเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้ องค์ประกอบด้านเคารพกฎหมาย กติกาของสังคม องค์ประกอบด้านการประพฤติปฏิบัติตน องค์ประกอบด้านการรับผิดชอบต่อตนเอง องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมกับการเมือง และองค์ประกอบด้านการเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 1.011, 1.002, 0.959, 0.928, 0.913 และ 0.483 ตามลำดับ

ด้านที่ 2 ด้านโลกาธิปไตย คือ การถือความนิยมของหมู่ชนเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้สามารถนำมาอภิปรายผลได้ว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นปฏิบัติตามความนิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคมที่ได้ปฏิบัติร่วมกันเกี่ยวกับการยึดตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ และอธิบายความหมายของเพลงชาติ มีการปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ตรงต่อเวลาในการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันและรับผิดชอบต่อส่วนรวม สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะ 4 ประการ ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ไว้ว่า 1) พลเมืองที่แข่งขัน 2) พลเมืองเป็นผู้ที่มีความรู้และมีข้อมูลเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3) พลเมืองที่มีทักษะพื้นฐานประชาธิปไตย และ 4) พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และงานวิจัยของจักรพงษ์ วงศ์อ้าย และคณะ (2561) ได้ศึกษาการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพ ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายวิธีการพบว่ามีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) แนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีโดยการประยุกต์ใช้โมเดลซีพีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีในรายวิชา 3) ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และ 4) ด้านการดำเนินงานโครงการพัฒนานักเรียนเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี

ด้านที่ 3 ด้านธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้สามารถนำมาอภิปรายผลได้ว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นให้ความสำคัญและเคารพ กฎ กติกา การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องและระเบียบในการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้นเรียนในระหว่างการทำงานกลุ่มหรือส่วนรวมเป็นหลักซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของพระราชสวรัญญา (พุทธ ฐานิโย) ที่ได้อธิบายและให้แนวคิดเกี่ยวกับอธิปไตยไว้ว่า 1) ลักษณะของอัตตาธิปไตย ถ้าเป็นตัวบุคคลก็เป็นบุคคลที่เชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป 2) ลักษณะของคนที่เป็นโลกาธิปไตย ถือโลกเป็นใหญ่ และ 3) ส่วนคนที่เป็นธรรมาธิปไตย คือ อาศัยธรรมเป็นใหญ่ ธรรมที่ทำให้คนเป็นธรรมาธิปไตย และผลการวิจัยของสุทธธัญญ์ โอบอ้อม และคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาการเสริมสร้างจิตพฤติกรรม การเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม ผลวิจัยพบว่า 1) จิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีต้องมีพื้นฐานจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2 และระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 สำหรับพื้นฐานจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดี พบว่า ด้านจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) การพัฒนาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตย ด้วยเชิงพุทธโดยใช้หลักภavana 4 คือ 1) ด้านกายภavana การพัฒนาทางกาย หรือสุขภาพ 2) ด้านศีลภavana การ

พัฒนาด้านความประพฤติการตั้งอยู่ในระเบียบวินัย และการ เคารพความแตกต่าง 3) ด้านจิตภาวนา เป็นการ พัฒนาจิตใจให้มีความพร้อมทั้งในด้านคุณธรรม และ 4) ด้านปัญญาภาวนา การฝึกและพัฒนาในการรับรู้ และ 3) การเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียน ควรเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ ดีในสังคมประชาธิปไตย ประกอบด้วย บ-ว-ร-ส 1) บ –บ้าน หรือครอบครัว 2) ว –วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ ของ ประชาชน 3) ร – โรงเรียนรวมถึงครูอาจารย์ 4) ส –สังคม สังคมทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3 โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก จึงควรได้มีการกำหนดเป็นเชิงนโยบายในการพัฒนานักเรียน นักศึกษาให้เป็นพลเมืองที่ดี ของสังคมด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการศึกษา การดำเนินชีวิต 2) ด้าน อัตตาธิปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ควรกำหนดเป็นเชิงนโยบายในการอบรม นักเรียน นักศึกษาให้มีการปฏิบัติตามสัทธิ หน้าที่ของพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และเป็นแบบอย่างที่ดี 3) ด้านโลกาธิปไตย คือ การถือความนิยมของหมู่ชนเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ควรกำหนดเป็นเชิง นโยบายในการอบรม พัฒนาให้นักเรียน ให้ความสำคัญกับสิ่งที่สังคมส่วนร่วมได้ประพฤติปฏิบัติกันมาอย่าง ต่อเนื่อง และ 4) ด้านธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ควรมีการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ให้นักเรียนได้ปฏิบัติต่อเนื่องซึ่งปัจจุบันนี้สถานศึกษาทุก แห่งให้ความสำคัญมีการนำนักเรียน นักศึกษาเข้ารับการอบรมเป็นประจำ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) จากผลการวิจัยด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านที่ 1 ด้านอัตตาธิปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่ ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีตามหลักธรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง 2) ด้านที่ 1 ด้านอัตตาธิปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ข้อที่ 2 ข้าพเจ้าเห็นคุณค่า และมั่นใจในตนเอง ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยผลดีและผลเสียของการที่มีความเชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป 3) ด้านที่ 2 ด้านโลกาธิปไตย คือ การถือความนิยมของหมู่ชนเป็นใหญ่ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ข้อที่ 1 ข้าพเจ้า ได้มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริม การมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน และ 4) ด้านที่ 3 ด้านธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ข้อที่ 3 ข้าพเจ้ามีจิต สาธารณะโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการ ส่งเสริมการสร้างจิตสาธารณะตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนด้วยหลักอริปไตย 3 โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านธรรมาธิปไตย คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่ รองลงมา ด้านที่ 2 ด้าน โลกาธิปไตย คือ การถือความนิยมของหมู่ชนเป็นใหญ่ และน้อยสุด ด้านที่ 1 ด้านอัตตาธิปไตย คือ การถือ ตนเองเป็นใหญ่ แยกเป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านอัตตาธิปไตย คือ การถือตนเองเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับ

มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 5 ข้าพเจ้าปฏิบัติตามตนตามสิทธิและหน้าที่พลเมืองที่ดีของชาติ รองลงมา ข้อที่ 3 ข้าพเจ้ามีความรู้ต่อหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองเสมอ และน้อยสุด ข้อที่ 2 ข้าพเจ้าเห็นคุณค่าและมั่นใจในตนเอง 2) ด้านโลกาภิวัตน์ คือ การถือความนิยมของหมู่ชนเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 2 ข้าพเจ้ายึดตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ และอธิบายความหมายของเพลงชาติได้ถูกต้อง รองลงมา ข้อที่ 5 ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ตรงต่อเวลาในการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และรับผิดชอบต่อส่วนรวม และน้อยสุด ข้อที่ 1 ข้าพเจ้าได้มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน และ 3) ด้านธรรมาภิวัตน์ คือ การถือธรรม ความถูกต้อง ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 1 ข้าพเจ้าเคารพ กฎ กติกา และระเบียบในการอยู่ร่วมกันในสังคม รองลงมา ข้อที่ 2 ข้าพเจ้ายอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้นเรียนในระหว่างการทำงานกลุ่ม และน้อยสุด ข้อที่ 3 ข้าพเจ้ามีจิตสาธารณะโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กัญญาพัชร เกตุแก้ว. (2565). *รูปแบบการปลูกจิตสำนึกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยเชิงพุทธบูรณาการสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 1 [ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]*.
- ฉันทนา จันทรบรรจง. (2541). *รูปแบบที่พึงประสงค์ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง: การศึกษาด้วยเทคนิคเดลไฟ [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยนเรศวร]*.
- ณัฐศักดิ์ จันทรผล. (2552). *การพัฒนาแบบการบริหารงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจ [ดุชนิพนธ์, มหาวิทยาลัยสยาม]*.
- ทสมล ขนาดศิย. (2557). *อัจฉริยะ 100 หน้า หน้าทีพลเมือง*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ทศนา แคมมณี. (2551). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์พาวร ดันติสุนทร. (2557). *พลเมือง สิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา.
- ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล. (2559). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic education) (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภัสกร เลาสวัสดิกุล. (2557). *กลยุทธ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนิสิตนักศึกษา [วิทยานิพนธ์ดุชนิพนธ์บัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]*.
- ภาณุ วังโส. (2549). *เกินกว่าพรอยด์จะจินตนาการ*. กรุงเทพมหานคร: มายแบงค็อกพับลิชชิ่งเฮ้าส์.

- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2536). *การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาวิจัย การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรกรรณ์ สามโกเศศ. (2554). การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. สืบค้นจาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=22721&key=news_research.
- วิชัย ตันศิริ. (2557). *ศาสตร์การสอนความเป็นนักประชาธิปไตย: Pedagogy of the democrat*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา.
- วิชัย ตันศิริ และคณะ. (2557). *แนวทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา.
- สตีธร ธนานิธิโชติ. (2557). *แนวทางการปฏิรูปเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *รายงานการวิจัยและพัฒนาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). *พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักการ พิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.